

GENRÅD TIL PORN RATION

Pornografi er en del af stort set alle unges liv. De møder det i tv, på nettet og ser det sammen med vennerne. Men de taler ikke med deres forældre om det.

* Det begyndte som en bekymring. I 2004 bad Nordisk Ministerråd professor Susanne V. Knudsen og konsulent Anette Dina Sørensen om at lede et forskerteam, der skulle undersøge børn og unges forbrug af pornografi. Hvor mange unge i Norden blev udsat for pornografi? Hvad var deres holdning til porno? Hvor bekymrende var pornificeringen af det offentlige rum?

Forskere fra alle de nordiske lande har været tilknyttet projektet om "Unge, køn og pornografi i Norden". Nu præsenteres en del af forskningen i bogform på Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag. Konklusionen er alt andet end en dommedagsprofeti. "Vi er nok blevet positivt overrasket. Projektet endte et andet sted, end det var planlagt," siger Susanne V. Knudsen, der er professor ved Høgskolen i Vestfold i Norge.

Projektet har vist, at pornografi ganske vist er enormt udbredt blandt børn og unge i Norden, og de unge begynder deres forbrug i en ung alder. Men de unge viser sig også som kritiske og reflekterede forbrugere, som kan skelne mellem pornoens fiktionsverden og virkeligheden.

"Det største problem er faktisk ikke de unge, men deres forældre. Problemet er, at de ikke taler med deres forældre om pornografi. De unge fortæller, at de har et behov for at diskutere det, de møder, med deres forældre. Men forældrene er – ligesom deres børn – for blufærdige til at tale om det," siger Susanne V. Knudsen.

HELT ALMINDELIGT

De unge bruger porno som underholdning, inspiration eller som kilde til information om, hvad sex er. Og hvis de voksne ikke kommer på banen, kan pornoindustriens idealer komme til at spille en stor rolle i de unges seksualoplysning.

"De voksne må overvinde deres blufærdighed og få en større forståelse for, hvad deres børn foretager sig. Forældrene skal finde ud af, hvordan de har det med porno. Det er nemlig et problem, at forældrene er uafklarede. De skal vedkende sig, at porno findes, at de selv har været i kontakt med det, og hvordan de forholder sig til det. Hvad styrer dem – er det lyst eller skam?," siger Susanne V. Knudsen. →

Drenge ser ofte porno sammen med deres kammerater. Adjunkt Niels Ulrik Sørensen fra Center for Ungdomsforskning ved Learning Lab Denmark, Danmarks Pædagogiske Universitetskole har undersøgt de unge drenges fællesskab omkring porno. Han påpeger, at der er tale om situationer, som er "renset for enhver seksuel dimension". Drengene ser således ikke porno sammen for at blive pirret eller tilfredsstillet. Forklaringen er, at det ville give for mange homoseksuelle undertoner at masturbere sammen med kammeraterne. Derfor anlægger drengene en mere sarkastisk attitude, som samtidig bekræfter drengene i, at porno ikke skal tages for alvorligt.

"De unge fortæller, at de har et behov for at diskutere det, de møder, med deres forældre. Men forældrene er – ligesom deres børn – for blufærdige til at tale om det."

Og der er nok at tale med de unge om. En kvantitativ undersøgelse i projektet blandt unge i Norden i alderen 14 til 18 år viser, at 99 procent af drengene og 86 procent af pigerne har set porno, og de mødte det første gang i en alder af 12-14 år. "Det er ret overraskende, at så mange unge har set pornografi, og at det sker i en så tidlig alder", siger Susanne V. Knudsen.

Og det er mindst lige så overraskende, at de ikke viser tegn på skam eller skyld over det. "Når vi interviewer de 14-18-årige, taler de om porno som noget helt normalt. Det er helt nyt sammenlignet med tidligere."

Forklaringen på, at pornografi er blevet mainstream, er blandt andet, at de unge i modsætning til tidligere ikke behøver købe et blad eller en video for at få adgang til porno. "Det betyder, at det opleves som mere naturligt, fordi de slipper for skammen og risikoen for at blive nedstirret, hvis de køber et pornoblad."

PIGER SER OGSÅ PORNO

For drenge begynder karrieren som pornoforbruger alene. I en senere alder begynder de måske at se porno sammen med deres kammerater. Et samvær, som ikke har noget med seksuel tilfredsstillende at gøre, men snarere handler om at skabe et sammenhold omkring morsomme og sarkastiske kommentarer. Pigerne derimod begynder ofte sammen som pornofbrugere med andre piger eller deres partner og bevæger sig siden i en retning, hvor de søger porno på egen hånd.

"Vi ved ikke, hvorfor der er den kønsforskel. Vi kan bare konstatere, at den er der. Det er mest drenge, der har brug for porno og bruger den – men forbløffende mange piger ser også porno."

Det har været en del af projektet at afdække nordiske teenagers opfattelse af pornografiens kønsbilleder og deres holdninger til fremstillingen. Både drenge og piger er kritiske og reflekterede over for den porno, de møder, siger Susanne V. Knudsen. Men hvor flere drenge har et forholdsvis positivt syn på pornografi, er mange piger mere kritiske over for pornoens fremstilling af

kvinder. De har gennemskuet, at hovedparten af den porno, de møder, er produceret af mænd for mænd.

I en af de kvalitative interviewundersøgelser fortæller nogle af pigerne, at deres kæreste gerne vil prøve analsex, og det mener pigerne, kan henføres til inspiration fra pornografi på nettet. Piger, som indrømmer, at deres kropsidealer minder om pornografiens, siger, at det skyldes usikkerhed om, om fyrene finder dem attraktive nok.

Fyrene afviser blankt at være påvirket af pornografiens idealer. Det tror pigerne imidlertid ikke på. De mener, at ingen kan afvise påvirkningen af porno.

MERE END STEREOTYPER

Ser man på de unges brug af porno i et kønsperspektiv, er pornografi ofte kendetegnet ved meget stereotype kønsbilleder. Kvinderne har store struttende bryster, og mændene er muskuløse og udrustet noget over gennemsnittet.

"Men selv om kønsbillederne er stereotype, og kvinder bliver beskuet, mens mænd beskuer, er der også tendenser til, at mænds og kvinders iscenesættelse kommer til at ligne hinanden. For eksempel ved at drenge fotograferer sig selv i spejlet, eller at piger tager en mere rå attitude på sig og gør sig 'mandlig'," fortæller Susanne V. Knudsen.

Hun siger, at hun er lidt træt af, at 'bekymringspessimisterne' udelukkende fremstiller pornografi som undertrykkelse af kvinder, mens 'jubeloptimisterne' slet ikke kan få øje på pornoens problemer.

"Det er rigtigt, at der er stereotyper i porno, og det er også rigtigt, at kvinder bliver gjort til objekter. Men porno rummer så meget andet. Nogle frigør sig seksuelt ved at bruge porno til at masturbere, og de har mulighed for at afprøve roller som seksuelt ophidsede, aktive initiativtagere i seksualiteten – roller som traditionelt er knyttet til mænd", siger Susanne V. Knudsen, der mener, at det er vigtigt at adskille begreberne seksualisering og pornificering.

"Seksualiseringen er en del af vores samfund, og en del af en positiv frigørelse af seksualiteten. Porno er underholdning, inspiration og information, der kan forekomme undertrykkende med dens idealer om store bryster, uendelig rejkning og liderlighed." Eller som en ung fyr selv siger i et interview i bogen:

"Der er en tyk streg mellem pornografi og seksualitet... Nogle kvinder gør det, fordi de mangler penge... men seksualitet er

PORNO ER MAINSTREAM

99 procent af drengene mellem 14 og 18 år i Norden har været i kontakt med pornografi. For pigerne er tallet 86 procent. Det viser en kvantitativ undersøgelse i projektet 'Unge, køn og pornografi i Norden' af Anette Dina Sørensen og Vigdis Saga Kjørholt. Undersøgelsen viser, at to tredjedele dog bruger porno yderst sjældent. Kun en tredjedel kan siges at være storforbrugere og bruger porno på daglig eller ugentlig basis. 11 procent ser porno 'næsten hver dag'.

noget helt andet... det er noget, du gør, når du elsker et andet menneske."

HOT OR NOT?

Susanne V. Knudsen har i sit forskningsprojekt ikke kun kigget på de unges forbrug af gratis pornosider på nettet. Hun har også undersøgt det, hun kalder selvrepræsentationer, på unges netsteder. Det vil populært sagt sige hot-or-not-sider, hvor unge lægger billeder af sig selv ud på nettet og får karakterer af de andre besøgende. Hvis man er hot, får man høje karakter. Hvis man ikke er hot, vanker der lave karakterer.

Efter at have studeret to af de mest populære norske selvrepræsentationssider, www.deiligst.no og www.hotnot.no, vil Susanne V. Knudsen ikke betegne dem som pornografiske. Siderne skal ses i sammenhæng med den seksualisering, der finder sted i de nordiske lande i disse år, og kan bedst betegnes som en form for skønhedskonkurrence i cyberspace, hvor de unge iscenesætter sig selv. I modsætning til porno ser man på hot-or-not-siderne for eksempel aldrig kønsorganer, sex-scener eller par sammen.

Men ligesom på de rigtige pornosider er kønsrollerne ofte stereotyper. Der er mange fitnessfyre og piger med struttende bryster og trutmund.

"Det er den type, der tør lægge sit billede på nettet. For pigernes vedkommende forestiller billederne tit piger med store bryster og en struttende bagdel, mens fyrene har bar overkrop eller ansigt. Hvis man skal vinde så mange point som muligt, skal man udfordre og være mere dristig. Og det gør man ikke ved at have små bryster eller ved at vise mindre frem fra underbuksen. De vovede viser mere, og dem kommer der flere og flere af," siger Susanne V. Knudsen.

Og siderne er populære. www.deiligst.no var blandt de 10 mest besøgte hjemmesider i Norge i 2005. Indtægterne stammer fra blandt andet brugerne, der betaler for at lægge deres billeder på nettet. Desuden tjener hjemmesiderne penge på reklamer og på at linke til andre sider, herunder har der også været eksempler på links til pornosider.

Spørgsmålet er, hvad der driver de unge til at udstille sig selv på den måde?

Ifølge Susanne V. Knudsen giver det status at lægge sine billeder på hot-or-not-siderne og få gode karakterer. Men mange unge finder imidlertid siderne for seksuelt udfordrende til, at de

Man finder flest drenge i gruppen af storforbrugere. Undersøgelsen viser, at de unge har været i kontakt med de fleste af pornografiens genrer. Dog er det de færreste, der har stiftet bekendtskab med de ulovlige og mere kontroversielle former for pornografi, såsom børnepornografi, dyreporno og voldspornografi. De unge, der har oplyst, hvilke genrer de foretrækker, har vist, at de synes bedst om konventionelle hard-core scener mand/kvinde, oral/anal og gruppesex. Drengene foretrækker desuden "pigese-x-porno", hvor to kvinder dyrker sex med hinanden.

"Der er også tendenser til, at mænds og kvinders iscenesættelse kommer til at ligne hinanden. For eksempel ved at drenge fotograferer sig selv i spejlet, eller at piger tager en mere rå attitude på sig og gør sig 'mandlig'."

vil være med. De ønsker ikke at virke billige og lægger i stedet fotos af sig selv på nogle af de mere uskyldige sider.

Susanne V. Knudsen mener, at de unges lyst til at blive set på siderne er en del af tidens konkurrencekultur. "Vi kender det fra tv, hvor folk konkurrerer om at finde en kæreste, blive popstjerne eller fotomodel. På hot-or-not-siderne bliver kroppen en del af selviscenesættelsen, fordi den er med til at vise, hvem man er i konkurrence med andre." ■

Af Jakob Albrecht
Asterisk@dpu.dk

Læs mere om unge og pornografi her:

Susanne V. Knudsen, Lotta Löfgren-Mårtenson and Sven-Axel Månsson (Eds.): 'Generation P? Youth, Gender and Pornography'. Udkommer på Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag den 16. november 2007.

'Unge, køn og pornografi i Norden – Slutrapport*', Nordisk Ministerråd 2006.

SUSANNE V. KNUDSEN

Professor i pædagogisk tekstforskning, Høgskolen i Vestfold, Norge. Hun er tidligere seniorforsker ved NIKK, Nordisk institut for kvinde- og kønsforskning. Frem til 2002 var hun lektor på Institut for Pædagogisk Antropologi, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole.

WWW | www.hive.no